

Parapatics Andrea
A magyar kultúráról Washingtonban

Az Amerikai Magyar Tanárok Egyesülete (American Hungarian Educators Association: AHEA) azzal a céllal alakult meg 1973-ban, hogy összefogja a magyar nyelv és kultúra közvetítésével foglalkozó hivatásos és nem hivatásos pedagógusokat a kontinensen. Speciális témájú és aktualitású szimpóziumaik és rendezvényeik mellett évente rendeznek konferenciát valamelyik észak-amerikai egyetemen, illetve ötévente Magyarországon (2014-ben Kolozsvárott). Folyóiratuk, a Hungarian Cultural Studies (E-Journal of the American Hungarian Educators Association: 1) 2007-ben indult. Legutóbbi, 2016-os találkozójuknak a washingtoni University of Maryland adott otthont április utolsó napjaiban, témaként pedig az 1956-os forradalom hatvanéves évfordulója szolgált (Migration and Emigration – On the 60th Anniversary of the Hungarian Revolution 1956).

A konferencia nemcsak anyanyelv-pedagógiával foglalkozó előadásoknak engedett teret, hanem nyitva állt a néprajz-, a történet-, az irodalom- és a kultúratudomány, a zene- és a filmművészet, valamint a gazdaságtudomány művelői számára is. Szervezőbizottságának tagjai Louise O. Vasvari (Stony Brook University, New York University), Judith Kesserű Némethy (New York University), Julia Bock (Long Island University, Brooklyn), Peter Pastor (Montclair State University), Enikő M. Basa (Library of Congress, Washington), Kálmán Magyar és Judith Olson (American Hungarian Folklore Centrum, New Jersey), valamint Susan Glanz (St. John's University, New York) voltak, helyi szervezőként Enikő M. Basa, Anita Komlódi (University of Maryland, Baltimore County) és Kálmán Magyar működött közre.

A háromnapos rendezvény nyitányaként a résztvevők Balogh Balázs néprajzkutató és Zsigmond Dezső filmrendező közös munkáját, a *Burdosház Amerikából* című dokumentumfilmet tekinthették meg, amely egy család történetén keresztül az amerikai magyar emigránsok első nemzedékének nehéz életét mutatta be egy pennsylvaniai magyar bányásztelepülésen összegyűjtött tárgyi emlékek segítségével. James P. Niessen (Rutgers University, New Jersey), az AHEA jelenlegi elnökének megnyitója után a találkozó plenáris előadását Peter Pastor tartotta (1. ábra). A Montclair State University oktatója a történelmi háttér összefoglalása után statisztikákat bemutatva arról a folyamatról beszélt, ahogyan a magyar menekültek az Egyesült Államokba érkeztek az 1956-os és 1957-es években, majd esettanulmányokat ismertetett.

1. ábra
Hozzászólások Peter Pastor plenáris előadása után
(Forrás: AHEA. <http://ahea.net>)

Ezután párhuzamos szekciókban folyt a munka. A szekciók 1956, illetve az ötvenhatos magyarok történetével, XX. századi magyar irodalommal, a XX. századi magyar emigráció történetével, a nemzeti identitás kérdéseivel, néprajzi és vizuális művészeti kérdésekkel foglalkoztak, valamint a magyar történelem és a magyar nyelv tanításának a módszertanával. Változatos volt az előadók köre is. A konferencián a már említetteken kívül a következő intézmények képviselői vettek részt: University of California – Berkeley, Indiana University (Bloomington), Cleveland State University, University of Florida (Gainesville), Florida International University, University of Pittsburgh, Trinity University (San Antonio), University of Toronto (Kanada), University of Northern Iowa, Duquesne University (Pittsburgh), University of Texas at Austin, College of William and Mary (Williamsburg), Queensborough Community College (New York), Institute of International Education (New York), Pine Trail Elementary School (Ormond Beach, Florida). Magyarországi intézmények közül az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, a Pannon Egyetem, az Országos Széchényi Könyvtár, a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpontja és a Petőfi Irodalmi Múzeum munkatársai tartottak előadást.

A magyar nyelv tanításával foglalkozó szekcióban Varga Valéria, az Indiana University oktatója a magyar mint idegen nyelv tanításának tapasztalatairól számolt be. A lelkes és egyben lelkesítő előadás a hagyományos „előadás – ellenőrzött gyakorlat – szabad gyakorlat” módszer helyett alternatív nyelvtanítást mutatott be, hangsúlyt fektetve a magyar nyelv agglutináló jellegére, amely jelentősen eltér az angoltól, azaz a hallgatók anyanyelvétől, illetve a tanítás közvetítő nyelvétől. Az előadó kiemelte az oktatóknak azt a gyakori hibáját, amikor többet beszélnek a tanórán tanítványaiknál, és hosszas, bonyolult magyarázataikkal passzív résztvevőkké teszik őket. Ehelyett még idősebb tanulók esetében is a játékoság becsempészésére buzdított, például a tanóra közben történő helyváltogatással, rajzolással és – természetesen – sokkal több kommunikációval és aktivitással a tanulói oldalon is.

Parapatics Andrea, a Pannon Egyetem Magyar és Alkalmazott Nyelvtudományi Intézetének oktatója arra hívta fel a hallgatóság figyelmét, hogy az elmúlt évtizedekben jelentősen megváltozott a magyar nyelvjárások státusza a mobilizációs, urbanizációs és globalizációs folyamatok révén. A korábban feltűnő nyelvjárási jellemzők visszaszorulóban vannak, és mind területileg, mind pragmatikailag a regionális köznyelviség nyer egyre nagyobb teret. Mindezzel együtt sem beszélhetünk a dialektusok kihalásáról – csupán változásáról. Az előadó kutatásai szerint a magyar nyelvjárási beszélővel kapcsolatos általános sztereotípiák továbbra sem helytállóak napjainkban, hiszen fiatal, iskolázott, városi beszélők nyelvhasználatára is jellemző lehet a regionális színezet. Mivel a nyelvjárások megőrzése számos lélektani és társadalmi következménnyel járhat, az előadás a nyelv területi változataival kapcsolatos ismeretek tanításmódszertanának elméletére és részben gyakorlatára fókuszált azzal a céllal, hogy a tanulók aktuális, valós és hasznos ismereteket szerezhessenek a témáról már az iskolában, és hogy őket se bélyegezzék meg regionalizmusukért. Amint az a hozzászólásokból kiderült: az előadás számos olyan tájszó emlékét hívta elő a hallgatóság tagjaiban, amelyeket még gyermekkorukban Magyarországon sajátítottak el szüleiktől, nagyszüleiktől.

Az irodalmi szekcióban nagy érdeklődés övezte Pataky Adrienn, az MTA–ELTE Általános Irodalomtudományi Kutatócsoportjának tudományos segédmunkatársa előadását is, aki Lakatos István kevésbé ismert munkásságáról, megítéléséről beszélt a Petőfi Irodalmi Múzeumban található kéziratos hagyaték vizsgálata alapján. Az újhordas költőt sokan csak Vergilius fordítójaként ismerik, pedig fontos szerepe volt az 1956-os eseményekben részt vevő Petőfi Kör megalapításában is, két évvel korábban ugyanis tőle származott az értelmiségi klub létrehozásának a gondolata. A Petőfi Kör és a Magyar Írószövetség (korábbi nevén: Magyar Írók Szövetsége) égisze alatt (amelynek Lakatos elnökségi tagja volt) rengeteg irodalmi, kulturális, illetve társadalmi-közéleti vita zajlott az 1955–56-os időszakban. Lakatos István érzékenysége az őt körülvevő világ borzalmait már költői indulásakor jellemző volt, egyik elsőként publikált versciklusa (*A Pokol tornácán*) Budapest 1944-es ostromát örökítette meg, és ezért Baumgarten-díjat is kapott 1949-ben. Az 1956 októberében (újra) publikált *A fiatalokhoz* című verse, illetve írószövetségi felszólalásai miatt a forradalom után bebörtönözték (ott fordította le az *Aeneist*). Az előadás azt is bemutatta, mit tartalmaztak a periratok, és hogyan váltak a vád részeivé a versek is.

Havas Judit (Petőfi Irodalmi Múzeum) a művészi beszéd oktatásáról és annak felhasználási lehetőségeiről tartott előadást, légzéstechnikai és artikulációs gyakorlatokkal egybekötve, továbbá figyelmeztetett az előadók gyakori hibáira is. Az előadó szerint a beszédtanítás, illetve a verstanítás hozzájárul a beszéd oldottabbá válásához, az önismeret és az önbizalom növeléséhez, illetve egyéb képességek fejlesztéséhez is.

A konferencia második napi fogadásának helyszíne a washingtoni magyar nagykövetség volt, amely eleganciája és a résztvevők nagy száma mellett is barátságos, családi hangulattal teremtett lehetőséget további értékes beszélgetések folytatására – immáron fehérasztal mellett. A fogadáson Jókay Károly, a Fulbright Magyar–Amerikai Oktatási Csereprogram Bizottság ügyvezető igazgatója is köszöntötte a résztvevőket, akik közül többen is e program jelenlegi vagy korábbi ösztöndíjasai voltak (2. ábra).

2. ábra
Jókay Károly köszöntője Magyarország washingtoni nagykövetségén
(Forrás: AHEA. <http://ahea.net>)

A konferencia talán legemlékezetesebb előadása Réka Pigniczky (dokumentumfilm-rendező, újságíró, a *Hazatérés* és az *Inkubátor* című díjnyertes filmek alkotója) és Andrea Lauer (szerző, újságíró, producer) nevéhez kötődik, akik mindketten ötvenhatos magyarok gyermekei. Előadásukban legújabb, készülőben lévő munkájukat ismertették: a *Memory Project* elnevezésű törekvést, amelynek célja az amerikai magyar vizuális emlékgyűjtemény elkészítése. A bemutatott kisfilmek a második világháború után és 1956-ban Amerikába emigrált magyarok személyes, sokszor legbensőbb emlékeit rögzítik, és ami talán még fontosabb: teszik nyilvánossá. Az eddigiekből készített válogatás megtekinthető a projekt honlapján (2). A készítők folyamatosan várják további ötvenhatosok jelentkezését is, többek között a projekt Facebook-oldalán (3), és Magyarországra is gyakran ellátogatnak.

A találkozót Sally Gáti folklorista dokumentumfilmje (*Gati Productions: Traditions for Sale*) zárta, amely angol narrációval és felirattal a matyó kultúrába enged betekintést, elsősorban a jellegzetes hímzésre koncentrálna. A mezőkövesdi és tardi lakosok mindennapjait követő film nemcsak néprajzi szempontból lehet hasznos: a beszélők dialektusának rögzítésével a magyar nyelv területi változatosságának kiváló példaanyaga is egyben.

A konferencián átadták az egyesület Peter Basa Award elnevezésű díját, amelyet alapítása (2009) óta kétfévente ítélnék oda a társaságban kiemelkedő munkát végző tagoknak. A díjat idén Katalin Vörös (4), az AHEA tanácsadó testületének tagja és webmestere kapta (3. ábra). A konferenciát záró banketten a szokásokhoz híven hagyományőrző táncház koronázta meg méltóképpen a háromnapos munkát.

3. ábra

*A díjazott Katalin Vörös az AHEA elnökével, James P. Niessennel
(Forrás: AHEA. <http://ahea.net>)*

A számos területet érintő tudományos és művészeti előadások sora, az első-, másod- és harmadgenerációs amerikai magyarság identitásának, emlékeinek, érzéseinek, hozzáállásának és világlátásának a megismerése, a szekciók alatti hozzászólások és a fehérasztal melletti termékeny eszmecserék komplexebb szellemi háttér megismeréséhez segíthették hozzá a konferenciára érkezőket 1956 történetéről, hatásáról és következményeiről. Az Amerikai Magyar Tanárok Egyesülete a soron következő, 42. találkozóját közösen szervezi a kanadai magyartanításért alakult szervezettel (Hungarian Studies Association of Canada), és helyszíne 2017 májusában a torontói Ryerson University lesz.

Irodalom

- (1) Hungarian Cultural Studies. E-Journal of the American Hungarian Educators Association. <http://ahea.net/e-journal> (2016. május 10.)
- (2) Memory Project. <https://vimeo.com/channels/memoryproject> (2016. május 10.)
- (3) Memory Project: Hungarian American Visual History Archive.
<https://www.facebook.com/hungarianamericanmemoryproject> (2016. május 10.)
- (4) Katalin Vörös. <http://ahea.net/sitefiles/2016/KV.citation.pdf> (2016. május 10.)